

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori de Ortega Sanclementini, E' Societate
Iesv. Qvondam in Provincia Toletana Theologiæ
Scholasticæ publici Professoris ... Tractatvs Dvo, De
Trinitate, Nec non, Incarnatione**

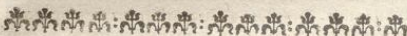
Ortega, Cristóbal de

Lugduni, 1664

Qvæst. IV. Sitne Christus, quatenus homo, vel sic homo formaliter
sumptus filius Dei naturalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94251](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94251)

gloria. Hic est filius meus &c. Conscientiam Patres omnes Hilar. 6. de Trinit. ante med. Augustin. 2. de Trinitate c. 10. post med. Leo. serm. de Transfigur. Athanas. serm. 4. contra Arian. vers. fin. serm. 3. vers. med. Chrylost. Hom. 12. & 57. in Matth. Euthym. Anfelm. & Hieron. ad 3. Matth. sensus igitur Adriani est filiationem Christi, qua Deus est, solius Patris virtute fuisse præstitam, ac proinde illi tanquam unico auctori sine aliorum consortio de edito filio à se complacentiam, & gaudium conuenire at, vero, vt humanitas de factio filia esset non absque aliis effecisse, cum tota Trinitas, & humanitatem, & vnionem sit operata: quare, & gaudium de humanitate, atque homine Christo filio tanquam de opere communi commone Trinitate eratis aß gaudium de filio suo solius Patris. Nam licet media vnione, seu per effectiõnem vnionis filiatio in factio esse in humanitate à tota Trinitate ponatur, aß filiatio posita non respicit principium actiue ponens illam tanquam correlatum, neque Patrem ipsum, quatenus productione vnionis eam actiue in humanitate ponit, sed solum illum quem de se respiciebat natura que sua, scilicet principium generans in diuinis, qui solus Pater est, vnde, cum humanitas solo respectu filiationis, à qua denominatiue est filius terminum correlatum respiciat, solum Patrem, vt eius filius naturalis denominatiue respicit nullamque aliam Trinitatis, vt Patrem, cuius filius sit: neque hoc fortasse intendebant Doctores aduersarij, sed solum personas omnes ad vnionis per quam filia Patris humanitas Christi constituebatur productione concurrisset, ac de filio Patris, suis etiam suppetis, denominatiue constituto complacuisse, vt Adrianus solum voluit.

QVÆSTIO IV.

Sit ne Christus quatenus homo, vel hic homo formaliter sumptus filius Dei naturalis.

DE Christi, qua hominis, siue secundum ipsius humanitatem, vt re ipsa est, sumptam filiatione naturali respectu Dei egimus. q. proxima, & antecedentibus contra Felicis, & Elipandi errorem iam hic non de Christo, qua homine, vel hoc homine, vt re ipsa est, sed pro vt eis nominibus significatur, ac secundum formale significatum præcise, quod voces homo, & hic homo important, disputanda res est. Negotium pure scholasticum, atque à dogmatibus liberum. Quidquid nescio qui Doctores, qui excerptio solum in codiculis Concilia, & Patres legunt, ac proinde eorum mentem, & institutum semper ignorant, non adeo liberum à dogmatibus contra Felicem, & Elipandum editis æstimant.

CERTAMEN I.

Notata, aliquotque faciliores ea de re conclusiones.

NOta primo ex dictis. d. proem. q. 1. & 2. dicitur disque controu. g. d. 2. q. 1. hanc vocem homo, vt sic prolatam, eiusque formalem conceptum, si ex propria, ac primæua Patrum, & Conciliorum acceptiõne vsurpanda sit, nullatenus significat suppositum siue personam, sed naturam quæ Patres quidquid commune, ac non indiuiduum significat substantiale naturam significare, non suppositum, seu personam constanter docuerunt teste imperatore Constantino Pogonato in edicto fidei, aliisque Patribus quorum testimo-

nia plura citatis locis deimus: vbi, & rationem euidem ex definitione Personæ tradita à Boetio, atque in Concilio, & in Scholis, vt dogma Theologicum conseruata adiecimus. si enim persona est rationalis nature indiuidua substantia. Substantia hoc nomine communi homo significata sine differentia vlla indiuiduali non magis persona erit, quam animal à rationali præcissum homo esse sic possit. Quo circa miror Theologorum plurimum in consequentiam, qui ea definitione personæ retenta voce concreta communi substantiæ suppositum, & Personam naturæ substantialis, cuius ea vox est, significare in communi etiam docent: v. g. voce homo personam humanam: cum idem sit, ac si docent præcissum conceptum ab indiuiduatione, esse indiuiduationis ipsius conceptum, quod est manifesta contradictio. Sed tamen, eo omisso vox homo formaliter, & præcise, siue adiectiua, siue substantiua significatione, & acceptiõne, de quibus statim) ne ab his quidem Theologis personam, siue personalitatem singularem, vel in recto, vel in obliquo significare asseritur.

2 Nota secundo vocem homo quia concreta vox est, aptam natam esse, vt adiuncta nota excideratis, siue singularitatis personam significet, quod non habet vox humanitas, quia abstracta, licet naturam humanam in communi significet, vt citatis locis ex docta Damasceni obseruatione retulimus. Nota tertio adiuncta eccitatis vocem hic homo. Posse adiectiue, vel substantiue vsurpari si adiectiue vsurpentur, atque accipiantur, rectam vocis homo est conceptus substantiæ in cõmuni, natura vero, seu humanitas est eius vocis significatum in obliquo, vt dicat homo idem, atque voces istæ habens humanitate, vt latius persequimur controu. 8. d. 1. supraque lenius retigimus. Inde fit signum illud ecce tatis hic si homo adiectiue sumatur officere personalitatis, seu habentis, cum quo grammaticaliter concordat, significatum: ac proinde denotare personalitatem singularem, atque, in casu nostro verbi personalitatem, quæ humanitatem Christi habet, atque sustentat; naturæ vero in obliquo tunc significatæ de se non denotare singularitatem: neque enim eam afficit, cum qua grammaticaliter non concordat. Si autem homo substantiue capiatur rectum significatum est humanitas, obliquum autem, personalitas, siue suppositum. Vnde pronomen demonstratiuum ecceitatis, hic nempe voci homo adiunctum denotauit humanitatis, cum qua in recto concordat, singularitatem; secus autem singularitatem personalitatis, vel suppositum, cui in casu non concordat. Itaque hic homo, adiectiue sumptus in re præsentis de se significat verbi personalitatem hanc habentem, humanitatem indefinite hanc, vel illam, non hanc determinate in singulari; substantiue autem acceptus contra significat de se hanc humanitatem, quæ de facto in Christo est, determinatam in singulari cum hac, vel illa personalitate vage, non singulari Verbi, quam habet, sed aliqua, siue propria, siue aliena?

3 Verum, licet hæc ita sint de rigore sermonis, ex disputantium conuenientia, & concordia potest rigoro hæc earum vocum significatio laxari, vt pronomen hic siue adiectiue, siue substantiue accipitur homo, cui adiungitur vtrumque, & suppositum, seu personalitatem determinet, & naturam, in singulari, vt in re præsentis si adiectiue sumatur significet hoc habens, scilicet verbi personalitatem, hanc humanitatem singularem, quæ nimirum in Christo Domino est; sin autem substantiue hanc humanitatem cum hac personalitate verbi; & sane sumpto adiectiue hic homo, huius conuenientia disputantium contra rigidam, & propriam earum vocum significationem, nullus est doctrinæ ad rem præsentem fructus; accepto vero substantiue erit doctrinæ, in ea disputantium concordia, extra propriam earum vocum significationem fructus non exiguus: quare de quæstione in ea vocum earum acceptiõne arbitraria toto cert. 2. agatur, postquam in hoc rigida earum significatione quid respondendum quæstioni sit statuerimus.

4 Dico primo Christus quatenus homo præcisè, & formaliter sumptus non est filius naturalis Dei. Est conclusio, cui Theologus nemo aduersari queat. Nam homo, non, prout re ipsa est in Christo, sed, vt voce abstracta, & communi significatur impropria, ac primæua Patrum significatione naturam significat, non suppositum, neque humanitatem hæc singularem, neque vnionem eius hypostaticam ad Verbum, à qua humanitas Christi, Christusque qua homo habet esse Filium naturalem Dei: ergo vt sic præcisè acceptus homo, qui Christus est, eiusque humanitas non concipitur, neque est Filius naturalis Dei. Deinde in acceptione plurimum Theologorum, licet impropria, est suppositum, ac personam vox homo significet, non tamen hanc determinatam personam, sed aliquam vagè, vel personam humanæ naturæ in communi, prout præcincit à Petro, Paulo, & Christo: at prout præcincit à persona determinata naturæ humanæ, seu ab homine hoc, qui Christus est, neque dicit personam Filij, neque vnionem hypostaticam humanitatis ad illam, ac Deum. Ergo in nulla sententia Theologorum Christus, qua homo formaliter, & præcisè sumptus, est Filius naturalis Dei, dicere potest.

5 Dico secundo: Christus qua *hic homo* sumptus substantiue formaliter, & præcisè non est Filius naturalis Dei. Probatur ex dictis num. 2. etenim *hic homo* substantiue dicit hanc humanitatem determinatam, quæ in Christo est, personalitatem vero in obliquo vagam, hanc videlicet, vel illam, propriam, vel extraneam, non autem humanitatis huius vnionem ad personalitatem diuinam Verbi, & Filij æterni, atque ad Deum: at qui quousque hæc ex parte obiecti concipitur, & significetur significare, concipivè nequit filiatione naturalis adhuc denominatiue, in humanitate: ergo hic homo substantiue sumptus formaliter præcisè non est filius naturalis Dei. Neque huic conclusioni Theologus vllus aduersari potest. Maior difficultas est quando ex conuenientia disputantium *hic homo* substantiue sumptus significet non solum singularem hanc humanitatem, quam de se, vique suæ propriæ significationis designat, sed, & singularem hanc personalitatem Verbi, quam habet humanitas, an vi significationis huius significet, atque, ex parte conceptus obiectiui formaliter ponat humanitatem Christi, seu Christum, qua hunc hominem Filium naturalem Dei. In qua re eadem est de hoc homine sic substantiue accepto, atque de hoc homine adiectiue usurpato difficultas: nam utroque modo Verbi personalitas, siue hæbens humanitatem, siue ipsi vnita significatur, quare utrumque cert. 2. à nobis examinandum est.

CERTAMEN II.

De hoc homine, adiectiue sumpto, & substantiue, ex arbitraria significatione disputantium conclusiones?

1 **L**oquar hic semper de significatione formali, vel vobocum de se cum adiectiue *hic homo* usurpatur, vel ex arbitraria significatione disputantium, cum substantiue usurpatur, atque ex illa personalitatem verbi determinatam significat. Nam in sensu materiali nulla esse potest inter Catholicos difficultas, quin Filius naturalis Dei sit Christus, qua *hic homo* acceptione vtravis. Cum enim vtrouis modo significetur personalitas Verbi, quæ realiter Filius Dei est, & identicè, qui hoc non negat negare nequit *hunc hominem* adiectiue sumptum, siue hanc personalitatem habentem humanitatem esse Dei filium materialiter, & identicè; item humanitatem in personalitate hac, siue cum personalitate hac Verbi subsistentem habere filiationem Dei naturalem in factò esse, cui re ipsa illa personalitas significata identificatur: tota ergo difficultas, & quæ sub-

tilium mentium est in præsentis sensu, & significato formali, & præcisè harum vocum *hic homo* (siue ex se, siue ex concordia, & arbitrio dictò disputantium) consistit.

2 Dico primo sumpto substantiue *hic homo* formali sensu etiam adiuncta arbitraria significatione disputantium, vt singularem Verbi personalitatem significet Christus, qua hic homo non est filius naturalis Dei. Hanc conclusionem sæpè Compluti Bæticæ, ac Toleticus generalibus thesibus propugnatam, Magister quidam in aliis minimorum fratrum conclusionibus generalibus præfide Magistro eius ordinis Montalbo Toleticus propositam impediri per sanctum inquisitionis tribunal. atque expungi satagebat, quasi Elipandi errorem contineret in eius autem conclusionis defensionem plures, cum ex aliis, tum è nostra societate nobilibus Magistri prodire oblatis Magistro Montalbo non solum eius approbationibus, sed, & Apologeticis libellis, quos ego vidi, & plurimum Singraphas recognoui, in quibus P. Petrus Gonzalez, Galindo, & P. Ioannes Martinez de Ripalda, quos honoris causa nomino. Licet autem ea tuta in fide opinio, neque à dogmatibus Theologicis discordans, satisque Recentioribus communitur, nescio an factis communibus eorum principis concordet: vt eorum aliquibus penè ad silentium in publicis generalibus conclusionibus eucit. Docent enim Personam relationibus Paternitatis, filiationis, & Spiritus constitui in esse personali, & distinguui, vt vniam, & aliam personam: ne, si absolutis personalitatibus constitutur vniqueque, & distinguatur ab alia, alio qui, & si Spiritus sanctus non procederet à Filio distinguatur realiter ab illo. Sed hæc omnia cum concisione hæc minime conueniunt. Sic ostendo. *Hic homo* substantiue sumptus addita arbitraria significatione personalitatis Verbi dicit formaliter vnionem ad eam singularem, ac propriam personalitatem constitutam, & distinctiuam Verbi à Patre. Sed personalitas Verbi propria constitutiva, & distinctiuam à Patre est filiatione formalis naturalis Dei per te: ergo vi significationis formalis dicit humanitatem cum filiatione naturali Dei per te: ergo dicit *hic homo* in ea significatione formali Filium naturalem Dei denominatiue.

3 Dices constitui, & distingui personas per relationis conceptum inadæquatum. Contra ergo non constituuntur, ac distinguuntur persone Trinitatis per relationes. Nam inadæquatus ille relationis conceptus, vel est absolute relatio formaliter, vel non: si non est formaliter relatio absolute dicta, sed pars illius non constituuntur persone, ac distinguuntur relationibus formaliter, & absolute talibus per te; si est autem conceptus relationi absolute, & formaliter: ergo non inadæquatus conceptus ipsius contra solutionem nihil enim respectu sui ipsius adæquate, & inadæquate talis, siue pars, & totum esse potest. Secundo recurrit argumentum, cui respondebas: nempe, humanitatem vnitam constitutiuam, ac distinctiuam personali Filij à Patre vnitam esse, atque habere filiationem: quare, & esse Filium Dei naturalem denominatiue. Dices conceptum personalitatis absolute esse inadæquatum constitutiuum, seu distinctiuum huius persone ab alia. Contra quia vel eo intelligitur persona hæc singularis Filij esse singularis persone adæquate constituta, vel non quousque conceptus relationis adueniat: si extremum hoc: ergo, cum vnio humanitatis denotata his vocibus *hic homo* sit ad personalitatem Verbi adæquate talem, quæ Verbum persona absolute est, & adæquate, atque cum humanitate personam adæquate talem constituit, & voces significant vnionem humanitatis ad filiationem Verbi: quare, & hanc humanitatem, siue hunc hominem naturalem Dei filium. Denique in constitutione, & distinctione metaphysica, & per formalitatem vnus persone ab alia est applicatoria distinctio inadæquata constitutiuam, ac distinctiuam nam quoduis distinctiuum, ac constitutiuum speciale metaphysicum esse, debet formalitas indiuisibilis, in qua nullatenus conuenit.

conueniat aliud. Id enim in quo alia diuersa eiusdem lineæ conueniunt, nec speciale huius constitutum, ac distinctum esse potest, sed potius conceptus communis cum illis: quare ille solum conceptus, qui pugnat, nec potest esse in alio, est huius speciale constitutum, & distinctum adæquatum, ut latius persequeremur controu. de Trinit. d. 7. q. 1. & 2. ex quo q. 3. ostendebam, et si personæ absolutis constituantur, verum tamen Spiritum sanctum à Filio distinguendum non esse, si ab eo non procederet.

4 Probari ergo conclusio in solis principiis nostris, & facile quidem potest. Docuimus enim controu. de Trinit. d. 7. q. 1. & 2. diuinas personas absolutis personalitibus constitui, atque distinguas absolutis quidem, & prædicamentaliter, & transcendentaliter: licet personæ eis constitutæ intrinsicè relatione transcendentali principij productiui, vel termini productibilis, aut productione, relatiuè sint adæquatæ; relatione uero prædicamentali in adæquatè solum, & tamen q. 3. cert. 2. cum hoc constare demonstrauimus, quod si Spiritus sanctus non procederet à Filio non distingueretur realiter ab illo. Ex his igitur sic conclusionem facile probo.

Hic homo, formaliter, & præcisè vi significationis suæ, & arbitrariæ prædictæ substantiue acceptus solum dicit hanc humanitatem cum hac Verbi personalitate præcisè, & formaliter, quia personalitas est: actus Verbi personalitas hæc formaliter, & præcisè, quia talis, non est filiationis naturalis Dei, neque in fieri, neque in facto esse, sed personalitas, siue vltima singularitas absoluta: ut ex locis citatis suppono: ergo *hic homo* vi significationis suæ, & arbitrariæ prædictæ non dicit hanc humanitatem cum filiatione naturali Dei. Pergo: ergo nec dicit Filium naturalem Dei denominatiuè adhuc. Probo hæc consequentiam. Implicat concipi Filium naturalem Dei, adhuc denominatiuè, illum à quo haberi non concipitur filiationis naturalis Dei in fieri, seu prædicamentalis, vel intrinsicæ, & in facto esse. Sed ab objecto significationis his uocibus formaliter non habetur filiationis naturalis Dei, siue in fieri, aut prædicamentaliter, siue in facto esse: ergo implicat obiectum uocibus *hic homo* formaliter significationem, ut eis præcisè, & formaliter significatur, concipi, aut esse formaliter Filium naturalem Dei et si arbitrario personalitas Verbi significetur.

5 Dico secundo. Christus quatenus *hic homo* adiectiuè sumptus formaliter non est Filius naturalis Dei. Conclusionem nemo, siue docuit, siue improbat: quia nemo in sensu rigido formalis illam disputauit, sed solum in materiali, & identico, in quo falsam omnino esse ostendimus num. 1. sed probata iam est argumento proximo, quo probabamus conclusionem primam. Eisdem enim principiis innititur de constitutione, & distinctione personarum diuinarum, in propria, & essentiali cuiusque personæ ratione per personalitates absolutas, ac nullatenus per relatiuas, seu relationes, siue in fieri, & prædicamentales, siue in facto esse, & personis intrinsicæ. Sic autem ratio huic conclusioni accommodatur. Nam *hic homo* adiectiuè sumptus dicit in recto personalitatem Verbi qua sustentantem, seu habentem humanitatem: sed ea personalitas, qua personalitas Verbi præcisè, & qua sustentans, habens, ac suppositans humanitatem Christi, non continet formaliter filiationem naturalem Dei, siue in fieri, prædicamentalem, siue in facto esse; ergo *hic homo* adiectiuè non dicit filium naturalem Dei, neque Christum, quia *hic homo* adiectiuè sumptus formaliter est Filius naturalis Dei. Dices contra utramque conclusionem. Per nos probabile esse vnionem hypostaticam terminatam esse non solum ad personalitatem Verbi, sed ad naturam etiam, ut ipsi identificatam: id est ad totam Verbi personam, in qua per nos etiam est filiationis naturalis Dei in facto esse, Verboque intrinsicæ: quare significata ea vnione, ut eis nominibus, & uocibus *hic homo* significatur significari filiationem in facto esse. Responderetur non significari eis uocibus vnionem, aut personalitatem, ut re ipsa de facto fuit, atque est; sed quatenus fuit

ad personalitatem, ut diximus: quare nulla est obiectio.

QVÆSTIO. V.

An Christus qua homo, vel secundum humanitatem sit Dei adoptiuus Filius.

N sensu formali reali, non autem in formali metaphysico procedit. Nam qua homo, ac secundum humanitatem præcisè significatam formaliter, & secundum se, imo, & secundum hanc humanitatem, aut Christum qua hunc hominem in proximè enumeratis acceptio-nibus formaliter, præcisè, filiationem adoptiuam non contineri citra dubium est. Dubitatur ergo de humanitate, Christovè, qua homine, sum us, quæ re ipsa humanitati, hominique Christo erant, qua in re habenda præ oculis sunt, quæ de errore Elipandi, & pro filiatione naturali Christi, qua hominis, siue secundum humanitatem è Concilio Francfortiensi, Adriano, aliisque Patribus dedimus contra Soar. & Bernal. tota q. 1. & q. 2. cert. 1. & 2. ne hic superuacuo labore reperantur. Deinde particula *quatenus homo*, vel *secundum humanitatem* subiectum, cui vel soli, vel primario competat filiationis adoptiuæ designant: quare, & dum dicitur, *quatenus homo*, substantiuè nomen homo usurpatur.

CERTAMEN I.

Aliorum placita proponuntur.

1 Felix, & Elipandus relati, ac explicati. q. 1. asseruere Christum, quatenus hominem, siue secundum humanitatem adoptiuum filium Dei esse. His consentit Dur. in 3. d. 4. q. 1. licet enim neget Christum esse Spiritum S. Filium per adoptionis gratiam, ne cum Arrio videatur verbo, qui Christum esse filiationem naturalem negare, vel cum Nestorio in homine Christo personam creatam admittere: addito uero illo *secundum humanitatem*, vel *quatenus hominem* Christum adoptiuum Filium Spiritus sancti rectè dici posse ait per adoptionis gratiam: quæ cum à Deo, & tota Trinitate sit, licet Spiritui sancto approprietur, Trinitatis totius, ac Dei Filius adoptiuus dici poterit Christus secundum humanitatem, vel quatenus homo in Durandi sententia: quare cum Elipando, & Felice conueniet. Fauent Durando Ricard. d. 10. a. 2. q. 1. & Recentiores nonnulli, licet alia ratione negent Christum absolute, ac sine addito illo Filium adoptiuum Dei esse: quia nemo respectu eiusdem naturalis, ac simul adoptiuus absolute esse: aut dici potest Gabr. Maior. & Almain. eadem. d. negant Christum, etiam *quatenus hominem* esse, dici uè posse Filium Dei adoptiuum: quia inde censent etiam contra præfatos inferri Christum absolute esse, dicique posse talem: quidquid enim de Christo qua homine dicitur, de eo absolute dici potest, ut esse mortalem, passum &c. Negant item posse dici, aut esse adoptiuum *secundum humanitatem*: quia id sonat humanitatem esse primario talem, ac secundario suppositum, & personam: cum tamen ratio Filij, cuius generis sit, ac nomen, suppositi, & personæ sit, non naturæ. Ceterum minus propria locutione, prout adoptio ex parte subiecti personam non concernat, posse dici, esseque humanitatem Christi adoptiuam filiam Dei, siue à Deo adoptatam?

2 Melius sanè, ac solidius adoptionem Christi cum hoc